

L'ecofeminisme que vindrà

La relació entre l'ecologisme i el feminisme encara no ha aconseguit fer pòsit en la societat civil. La tasca d'algunes feministes dels col·lectius La Mar i Userda va ser pionera de l'ecofeminisme a Catalunya.

Santiago Vilanova

PRÉSIDENT DE L'ASSOCIACIÓ UNA SOLA TERRA, PERIODISTA I CONSULTOR AMBIENTAL

Tot i que la relació dona-naturalitat va tenir una gran transcendència en el moviment llibertari i anarquista, el moviment feminista català no ha fet massa bandera de les reivindicacions ecologistes. Les simpaties del Col·lectiu Feminista i del posterior Partit Feminista, cofundat per l'advocada Lidia Falcón i la periodista Carme Alcalde, envers al Moviment Ecologista Català (MEC) no van avançar mai en la línia d'aprofundir en una política conjunta.

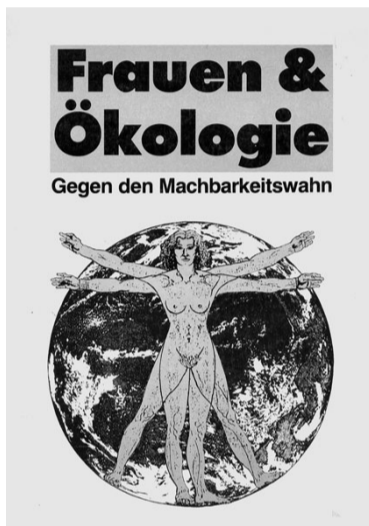
Les líders feministes més conegudes estaven i estan militant en partits polítics tradicionals, especialment socialistes i comunistes, com es va comprovar en les Jornades Catalanes de la Dona que se celebraren al Paraninfo de la Universitat Central de Barcelona del 27 al 30 de maig de 1976. Aquest fet ha dificultat l'evolució de l'autonomia del moviment.

Els primers treballs i accions ecofeministes, però, els van protagonitzar algunes militants del grup radical La Mar i del col·lectiu Userda.

Antecedents internacionals

L'ecofeminisme es va generar com a pensament ideològic durant els anys seixanta i setanta a conseqüència de la incidència que sobre el feminisme va tenir el pacifisme, el naturalisme i la lluita antinuclear, encapçalada a molts països per dones, especialment als EUA. Els moviments per la Pau, derivats de la Guerra Freda i de la instal·lació dels míssils Pershing, com a resposta de l'OTAN als SS20 soviètics, així com la contestació contra la guerra de Vietnam, influïren decisivament sobre el feminisme europeu.

Lanza del Vasto, Luther King, Bertrand Russell, Angela Davis, Joan Baez, Bob Dylan i escriptors com Kerouac i Ginsberg, entre d'altres, inspirarien la tasca ideològica d'ecofeministes com Petra Kelly, Rosalie Bertell (que esdevindria presidenta de la Comissió Mèdica de Txernòbil i membre del Tribunal Permanent dels Pobles), Françoise d'Eaubonne (autora de l'assaig *Ecologie/feminisme. Revolution ou mutation?*, Editions ATP,

FRAUEN / ÖKOLOGIE (DONA/ECOLOGIA), LLIBRE PRODÛIT PER LES EURODIPUTADES DEL PARTIT VERD ALEMANY DIE GRÜNEN.

1978); Solange Fernex (de la Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat); Wangari Maathai (Premi Nobel de la Pau 2004) i Vandana Shiva i Maria Mies, autores d'*Ecofeminism* (Zed Books, 1993). La majoria d'elles va col·laborar amb l'associació Una Sola Terra i en el IV Simposi Internacional «Dona, Medi Ambient i Desenvolupament Sostenible», que se celebrà els 13 i 14 de desembre de 1996 al Museu de la Ciència de Barcelona. Entre les feministes catalanes també presents hi havia Maria Inés Amoroso, del col·lectiu Las Petras, i la geògrafa Josepa Bru.

D'aquella trobada ecofeminista va destacar Françoise d'Eaubonne (Tolosa, 1920-París, 2005), cofundadora del Mouvement de Libération des Femmes (MLF) i creadora el 1978 del moviment Écologie-Feminisme que va tenir un gran ressò a Austràlia i als Estats Units. Els texts van ser publicats en una edició d'Una Sola Terra i de la Diputació de Barcelona titulada *Dona i medi ambient després de Rio*.

En el VI simposi, celebrat l'abril de 2000, Rosalie Bertell va parlar en el CCCB sobre l'impacte de l'energia nuclear sobre el medi ambient, la salut i els drets de la persona. Bertell, Premi Nobel Alternatiu i Global 500 del PNUMA, ha estat una de les ecofeministes que més ha defensat les energies renovables i les medicines alternatives.

PORTADA DE LA REVISTA DEL GRUP LA MAR.

FRANÇOISE D'EAUBONNE, FUNDADORA A PARÍS DEL MOUVEMENT DE LIBÉRATION DES FEMMES (MLF), AMB PILAR SENTÍS A LA RAMBLA DE BARCELONA EL 14 DE DESEMBRE DE 1996.

Les dones d'Userda

El col·lectiu feminista La Mar va ser el primer a motivar-se sobre l'impacte del model de desenvolupament i sobre els efectes genètics de la radioactivitat i d'altres formes de pol·lució química. Algunes de les seves militants —com Xus Borrell, Pilar Sentís, Cristina Doria i Amy Schwartz— van assistir el juliol de 1977 a una trobada a Roma amb ecologistes europeus, com Brice Lalonde; membres del Partito Radicale, com Emma Bonino, i del Club de Roma, representat pel seu fundador, el malaurat Aurelio Peccei.

ECOFEMINISTES REUNIDES DURANT EL IV SIMPOSI INTERNACIONAL UNA SOLA TERRA. D'ESQUERRA A DRETA: EDITH MÜLLER, EURODIPUTADA DELS DIE GRÜNEN; MONICA MARTÍN, SECRETARIA D'UNA SOLA TERRA; PILAR SENTÍS, COFUNDADORA D'UNA SOLA TERRA; SOLANGE FERNEX, EURODIPUTADA DE LES VERTS I DE LA LLIGA INTERNACIONAL DE DONES PER LA PAU I WANGARI MAATHAI, DEL GREEN BELT MOVEMENT DE KENYA I PREMI NOBEL DE LA PAU 2004.

A la tornada, el col·lectiu va escriure els primers articles sobre dona i energia nuclear, sobre el coneixement del propi cos, l'autoajuda (self-help) i les medicines dolces. Alguns d'aquests escrits, publicats a USERDA, foren replicats pel col·lectiu marxista-ecologista de Mientras Tanto i pel propi Manuel Sacristán.

El 1979, Pilar Sentís va traduir l'assaig *L'ecologisme*, de Dominique Simmonet, per a l'editorial Gedisa. Junt amb les seves companyes del col·lectiu La Mar (Cristina Doria, Xus Borrell, Silvia López, Gretel Amman, Neus Planellas i Hanna Muck), amb la participació de Leonor Taboada —que en fou la coordinadora—, Marisa Ortigosa i Margarida Obiols, van adaptar el famós llibre *Our bodies, ourselves* (Nuestros

les filmacions històriques de les primeres manifestacions i campanyes ecologistes i feministes dels anys setanta i vuitanta, així com la coproducció de la pel·lícula *Portugal, Any I* sobre la Revolució dels clavells, documents que es troben dipositats als arxius de la Filmoteca de Catalunya. Un dels seus escrits últims va ser «El mito de la energía nuclear», publicat a la revista *Mujeres y salud* (abril, 2001), dirigida per Leonor Taboada.

En la línia de defensa de les medicines alternatives (acupuntura, homeopatia...) davant la medicina industrial, cal destacar, també, els articles que escriu actualment per a USERDA el col·lectiu de metgesses i periodistes integrat per Cristina Domingo, Anna Calaf, Laia Serra i Vanesa Polo.

L'ecofeminisme que vindrà

L'actual situació del moviment ecologista i feminista radical a Catalunya no permet, de moment, avançar en el treball intel·lectual iniciat per les pioneres de l'ecofeminisme internacional. Únicament l'editorial Icaria i la revista *Ecología y Política*, que coordina l'economista Joan Martínez Alier, continua estimulant el debat a través d'articles de Barbara Holland-Cunz, Maria Mies i Vandana Shiva, entre d'altres.

Intervint l'ecologisme i el feminisme per les dones dels partits polítics i oblidada la tradició ecol·libertària, el futur de l'ecofeminisme és incert però alhora esperançador. El sistema productivista ha aconseguit integrar part del discurs ecologista en l'anomenat «capitalisme verd». També la raó feminista pot acabar satisfeta amb la quota paritària en les llistes electorals i en els membres dels Governos. Les ecofeministes, però, són conscients que el veritable alliberament de la dona i de la naturalesa només podrà ser possible amb un model d'economia ecològica (bioeconomia) i una nova concepció del valor del treball. Potser caldrà esperar la crisi dels partits d'esquerra, previsible en menys d'una dècada tal com avança el neoliberalisme, perquè revifin els ideals alternatius dels anys setanta i vuitanta.